

ՅՈՒՆԵՍԿՈ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՐԿԵՏԻՆԳ

ՄԱ ՐԵՄԻՏԵՆՏԻՆԳԻՆԳԻՆԳ ԵՎ ԻՄՊՐՈՎԻՅԱՆ

ՄԱՐԿԵՏԻՆԳ ԵՎ ԻՄՊՐՈՎԻՅԱՆ

Otvoreno računarstvo

OO programiranje i Java

Mario Žagar

Za domaću zadaću:

- Proučiti jezik Javu
- Poveznice (korisne i potrebne za lab. vježbe):
  - **J2SE 6 dokumentacija**
<http://java.sun.com/reference/docs/>
  - **Java Tutorial**
<http://java.sun.com/developer/onlineTraining/>
- Poveznice (korisne):
  - Razvojni alat JDK i JRE
<http://java.sun.com>
  - Knjiga "Thinking in Java" (u elektroničkom obliku):
<http://www.mindview.net/Books/TIJ/>
  - I sve ostalo što dođe pod ruku :-)

Strukture

- Ako trebamo složeni tip podatka u jeziku C, koristimo strukture:

```
typedef struct _pravokutnik
{
    int a;
    int b;
    char *opis;
} pravokutnik;
```

- Problem: svatko može promijeniti vrijednost člana strukture (npr. postaviti negativnu duljinu stranice)
  - Rješenje: napisati posebnu funkciju za postavljanje vrijednosti, koja će prvo provjeriti vrijednost
    - kako osigurati da svi koriste tu funkciju i ne pristupaju članu strukture izravno?

Strukture

- Problem: kako specijalizirati strukturu
  - Kvadrat je poseban slučaj pravokutnika, s dvije iste stranice?
- Struktura jednaka pravokutniku + dodatno svojstvo
  - Kako to ostvariti strukturama?

Objektno orijentirano programiranje

- Drugačiji način razmišljanja
strukture podataka i algoritmi <-> objekti
- **OBJEKT** – skup varijabli i s njima povezanih funkcija
  - oponaša objekt iz stvarnog svijeta
  - pamti stanje i modelira ponašanje
- **RAZRED, KLASA** – nacrt po kojem se stvara objekt
  - sadrži varijable i svojstvene funkcije (metode), postoji kontrola pristupa varijablama i funkcijama
- **OBJEKT = primjerak, instanca razreda**

Objektno orijentirano programiranje

- Principi objektno orijentiranog programiranja (OOP):
  - apstrakcija (*abstraction*)
  - enkapsulacija, ućahurivanje (*encapsulation*)
  - nasljeđivanje (*inheritance*)
  - polimorfizam, višeobličje (*polymorphism*)

Apstrakcija

- Primjer automobila:
  - **država** - kupovina, carina, PDV, registracija, brojevi, vlasništvo, porezi, ...
  - **vlasnik** - potrošnja, servisi, pranje, ...
  - **mehaničar** - vlasnik, dijelovi, kilometri, cijena rada, ...
- Sve su to primjeri **apstrakcije** podataka
- **Apstrakcija** - proces odbacivanja nepotrebnih detalja o objektu, a zadržavanje onih podataka koji ga dovoljno opisuju

Enkapsulacija

- Korak dalje od apstrakcije je prepoznavanje važnosti operacija nad podacima
  - podaci i operacije nad njima postaju cjelina
  - cilj je skrivanje implementacije (korisniku se na uvid daje samo sučelje)
- Podaci i operacije (metode, postupci - *methods*) zajedno čine **razred** ili **klasu** (*class*)
- Varijablu tipa određenog razreda zovemo **objektom** ili **instancom** (*instance*)

Enkapsulacija

- Metode = funkcije koje pripadaju razredu (ime iz *Smalltalk-72*) (plan, put, shema, **postupak**)
- OOP bi se trebalo zvati **Programiranje temeljeno na razredima** (*Class-Based Programming - CBS*)
- primjer (tko zna što ovdje piše?):
DbrVmdn!a a ao

Dobar Vam dan!

Nasljeđivanje

- Nasljeđivanje je proširivanje razreda (klase) koji je već definiran
- Preuzimanje iz “prošlosti”
  - npr: Automobil ima upravljač. Golf je automobil s četiri kotača. Golf naravno ima upravljač, iako to nije posebno naglašeno.
- Pogodno za dodavanje svojstava (specifičnosti, detalja, novih inačica)
- Java i C# ne dozvoljavaju višestruko nasljeđivanje, umjesto toga implementiraju se **sučelja** (*interface*)

Polimorfizam

- Višeobličje, dijeljenje imena
- Isto ime za različite metode
- **Preopterećivanje** (*overloading*)
  - statičko razrješavanje konflikta imena
  - isto ime za različite metode unutar razreda uz različiti broj parametara
- **Nadjačavanje** (*overriding*)
  - pravi polimorfizam
  - dinamičko razrješavanje
    - metoda unutar podklase s istim imenom i “**potpisom**” važnija je od metode iz nadređene klase
  - ne može se predvidjeti pri prevođenju već tijekom izvođenja

Zadatak

- Napisati program koji računa površine raznih geometrijskih likova
- Zajednička karakteristika svih geometrijskih likova je da sami "znaju" izračunati svoju površinu
- Likovi sadrže podatke koji ih opisuju i karakteristični su za svaki lik posebno.

Zadatak

- Program treba iz datoteke pročitati oznaku tipa lika i stvoriti objekt odgovarajućeg razreda (klase) te mu prenijeti parametre lika zapisane u liniji iza oznake tipa lika.
- Nakon što se svi podaci iz datoteke pročitaju i stvore objekti odgovarajućeg razreda, redom se ispisuju opisi likova (tip i parametri), njihove površine te zbroj površina koji zauzimaju svi stvoreni likovi.

Zadatak - ulaz

Ulazna datoteka:

K
20
P
10 40
C
40
E
50 30
T
30 40 50

Objekt	Oznaka vrste
pravokutnik	P
kvadrat	K
trokut	T
jednakostraničan trokut	J
elipsa	E
krug	C

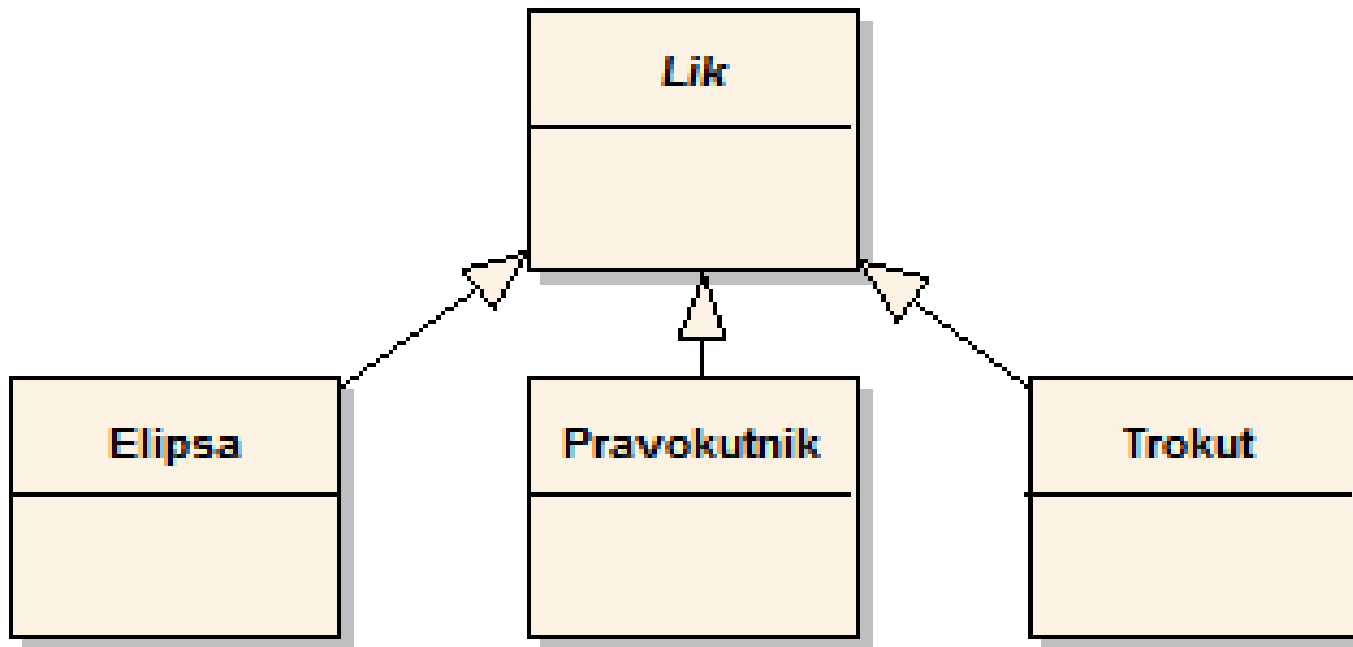
J
20
K
20
C
10
P
5 8
K
5

Objekt	Podaci u datoteci	Primjer
pravokutnik	stranice a i b	10 20
kvadrat	stranica a	10
trokut	stranice a, b, c	10 20 30
jednakostraničan trokut	stranica a	10
elipsa	radijusi r1 i r2	10 20
krug	radijus r	10

Prvo ...

- Definirajmo osnovni apstraktni razred Lik
- Nasljeđuju ga objekti koji predstavljaju geometrijske likove (Elipsa, Pravokutnik, Trokut):

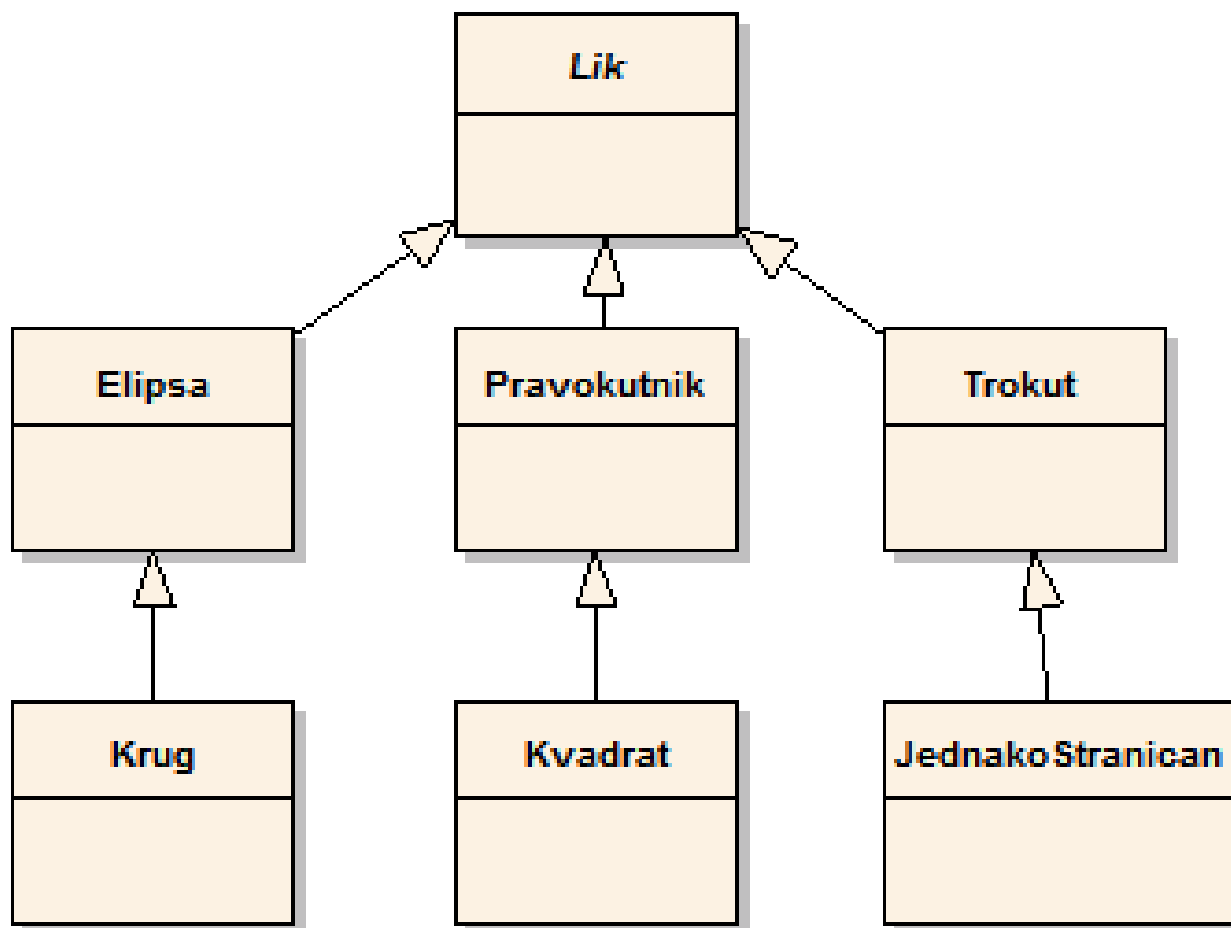

Nasljeđivanje

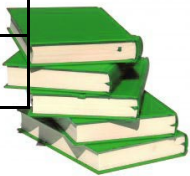
- Posebni slučajevi (kvadrat je posebni slučaj pravokutnika, jednakostraničan trokut trokuta, krug elipse):

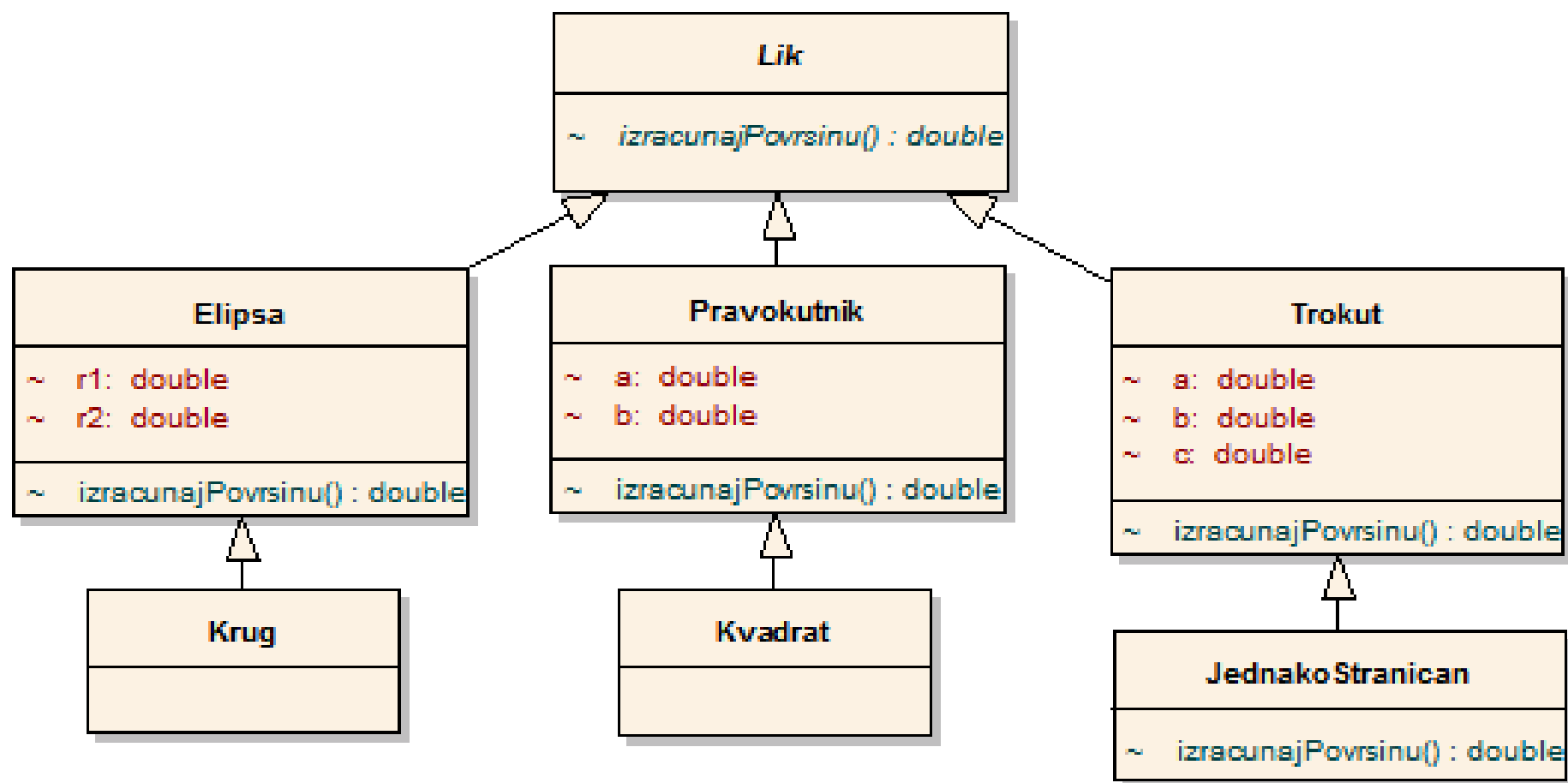

Enkapsulacija

- Svaki lik mora znati izračunati vlastitu površinu
- Svaka površina se računa drugačije
- -> računanje površine je zajedničko ponašanje -> mora biti opisano osnovnim razredom -> metodom *Lik.izracunajPovrsinu()*

Geometrijski lik	Formula
Pravokutnik	$a*b$
Kvadrat	$a*a$
Trokut	$\text{sqrt}[s(s-a)(s-b)(s-c)]$, $s = (a+b+c)/2$ (Heronova formula)
Jednakostraničan trokut	$a*a*\text{sqrt}(3)/4$
Elipsa	$r1*r2*pi$
Krug	$r*r*pi$

Opis razreda

- "redom se ispisuju opisi likova (tip i parametri),"
- osim računanja površine, svaki lik mora imati i opis
- Java – osnovni razred (*java.lang.Object*) ima metodu *toString()*, koju treba nadjačati:

toString

```
public String toString()
```

Returns a string representation of the object. In general, the `toString` method returns a string that "textually represents" this object. The result should be a concise but informative representation that is easy for a person to read. It is recommended that all subclasses override this method.

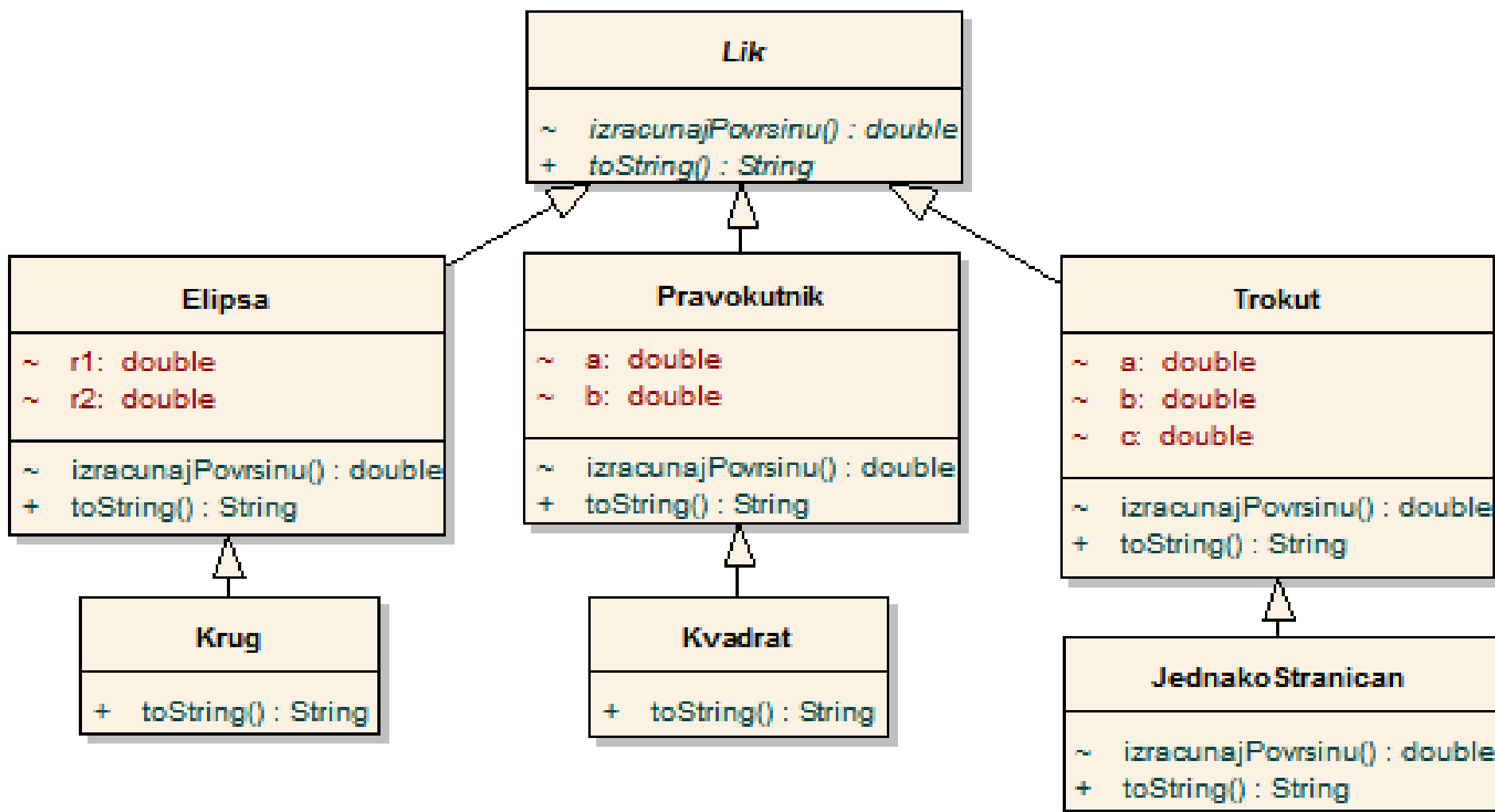
The `toString` method for class `Object` returns a string consisting of the name of the class of which the object is an instance, the at-sign character '@', and the unsigned hexadecimal representation of the hash code of the object. In other words, this method returns a string equal to the value of:

```
getClass().getName() + '@' + Integer.toHexString(hashCode())
```

Returns:

a string representation of the object.

Kôd, pokažite kôd ...


```
import java.util.*;
import java.io.*;
public abstract class Lik
{
    abstract double izracunajPovrsinu();
    ...
}
```

Lik.java


```
import java.util.*;
public class Pravokutnik extends Lik
{
    double a,b;
    ...
    double izracunajPovrsinu()
    {
        return a*b;
    }
    public String toString()
    {
        return "Pravokutnik, a="+a+", b="+b+"\t";
    }
}
```

Pravokutnik.java

```
import java.util.*;
import java.lang.Math;
public class Trokut extends Lik{
    double a,b,c;
    double izracunajPovrsinu(){
        double s=(a+b+c)/2;
        return Math.sqrt(s*(s-a)*(s-b)*(s-c));
    }
    public String toString(){
        return "Trokut, a="+a+",b="+b+",c="+c+ "\t";
    }
}
```

```
import java.lang.Math;
import java.util.*;
public class Elipsa extends Lik{
    double r1,r2;
    double izracunajPovrsinu(){
        return r1*r2*Math.PI;
    }
    public String toString(){
        return "Elipsa, r1="+r1+", r2="+r2+"\t";
    }
}
```


Stvaranje objekata

- Konstruktor:
  - posebna metoda za stvaranje objekta
  - istog naziva kao i klasa
  - nema povratnog tipa
- Svaki Javin razred implicitno nasljeđuje razred *java.lang.Object*
- *java.lang.Object* definira konstruktor bez parametara
  - svaki Javin razred ima podrazumijevani konstruktor, bez parametara
  - nije ga potrebno navoditi

Konstruktor

- Svaki Javin razred može definirati dodatne konstruktore, s različitim potpisom:

```
public class Pravokutnik extends Lik
{
    double a,b;
    public Pravokutnik()
    {
        //podrazumijevani konstruktor (samo za primjer)
        a=1; b=2;
    }
    public Pravokutnik(String redak)
    {
        Vector args=new Vector();
        args=parsiraj(redak,2);
        this.a=((Double)(args.get(0))).doubleValue();
        this.b=((Double)(args.get(1))).doubleValue();
    }
    ...
}
```


Konstruktor

- Poziv konstruktora:

```
Pravokutnik pk1=new Pravokutnik();  
Pravokutnik pk2=new Pravokutnik("3 4");
```

- Operator *new*:
  - alocira memorijski prostor za novi objekt
  - poziva konstruktor
  - vraća referencu na novostvoreni objekt

Zadatak, dodatno

- Konstruktor svakog razreda mora omogućiti unos parametara objekta preko varijable tipa *java.lang.String*
- Unose se podaci učitani iz datoteke – duljine stranica odvojene razmakom
  - npr. konstruktor razreda Trokut prima niz od tri broja odvojena prazninama, stranice a, b, c: 10 20 30

Zadatak, dodatno

- Glavna metoda programa treba otvoriti datoteku čije je ime zadano kao parametar komandne linije, stvoriti vektor (koristiti razred *java.util.Vector*) koji će sadržavati sve likove i popuniti ga objektima koji reprezentiraju geometrijske likove.
- Za svaki lik pročitati redak sa zapisom vrste lika i redak s parametrima, stvoriti odgovarajući objekt i prenijeti mu varijablu tipa *java.lang.String* s parametrima lika.

Zadatak, dodatno

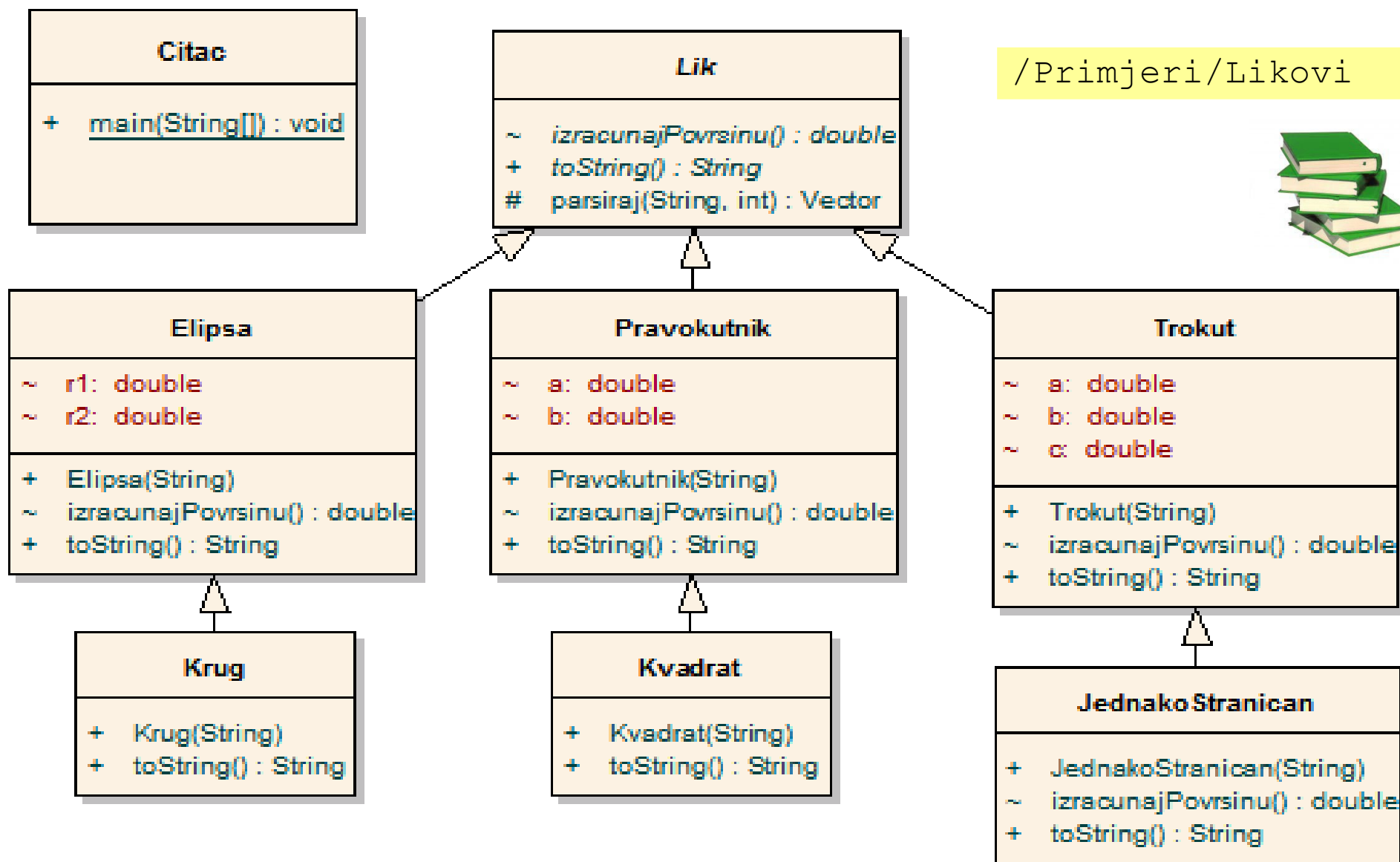

- Kad su svi podaci uneseni, ispisuje se opis i površina svakog pojedinog lika te ukupna površina svih likova u datoteci. Ove zadatke obaviti slijednom obradom svih objekata pohranjenih u vektoru objekata

/Primjeri/Likovi

Metoda *main*

- Definirat ćemo novi razred, koji će sadržavati samo metodu *main*:

```
public class Citac
{
    public static void main(String [] args)
    {
        ...
    }
}
```

- Metoda *main*:
  - poziva se prilikom pokretanja programa
  - prima argumente iz komandne linije preko polja objekata tipa *String* (*args* u gornjem primjeru)

Još kôda

- Učitavamo podatke i instanciramo objekte:


```
public class Citac {
    public static void main(String [] args) {
        ...
        String tmp=null, linija=null;
        Vector<Lik> kontejner= new Vector<Lik>();
        while(true){
            tmp = breader.readLine();
            linija = breader.readLine();
            switch(tmp.charAt(0)) {
                case 'P':
                    kontejner.add(new Pravokutnik(linija));
                    break;
                case 'K':
                    kontejner.add(new Kvadrat(linija));
                    break;
                case 'T':
                    //itd ...
                    // -> nastavak
            }
        }
    }
}
```

NE programirati ovako!!!
[error handling izostavljen zbog manjka prostora!]

poziv konstruktora

- Ispisujemo površine i ukupnu površinu:

```
int ukupna=0
for(int i = 0; i < kontejner.size(); i++)
{
    površina=kontejner.get(i).izracunajPovršinu();
    ukupna+=površina;
    System.out.print(kontejner.get(i));
    System.out.println(", površina=[" + površina + "]cm^2" );
}
System.out.println("Ukupna površina = [" +ukupna + "]cm^2");
}
```


Pokretanje

- Svaki razred u posebnoj datoteci, istog imena kao i ime razreda (s nastavkom *.java*).
- Prevoditelj se pokreće naredbom:
`'javac <datoteke sa izvornim kodom>'`
- nakon čega nastaju *.class* datoteke koje sadrže prevedeni Java program.
- Program se pokreće naredbom
`'java <razred s metodom main()> <parametri>'`

I sve ovo zbog:


```
likovi.txt
File Edit Format
View Help
K
20
P
10 40
C
40
E
50 30
T
30 40 50
J
20
K
20
C
10
P
5 8
K
5
```

```
C:\WINDOWS\system32\cmd.exe
C:\usr\MarioNastava\OR_FER2\OR5_Java\primjeri\Likovi>dir
Volume in drive C is IBM_PRELOAD
Volume Serial Number is 081F-B4B3

Directory of C:\usr\MarioNastava\OR_FER2\OR5_Java\primjeri\Likovi

2008-04-13  22:33    <DIR>          .
2008-04-13  22:33    <DIR>          ..
2008-04-11  17:05             2.308 Citac.java
2008-04-11  17:02             445 Elipsa.java
2008-04-13  10:33            9.490 JavaLikovi.zip
2008-04-09  23:01             311 JednakoStranican.java
2008-04-11  17:04             176 Krug.java
2008-04-11  17:04             188 Kvadrat.java
2008-04-09  23:44             818 Lik.java
2002-04-20  22:17              80 likovi.txt
2008-04-11  17:02             412 Pravokutnik.java
2008-04-11  17:03             532 Trokut.java
                10 File(s)          14.760 bytes
                2 Dir(s)          5.057.634.304 bytes free

C:\usr\MarioNastava\OR_FER2\OR5_Java\primjeri\Likovi>javac *.java

C:\usr\MarioNastava\OR_FER2\OR5_Java\primjeri\Likovi>java Citac likovi.txt
Citac: Pokušavam otvoriti datoteku likovi.txt...
Citac: Datoteka postoji.
Citac: Datoteka može biti otvorena za citanje.

Kvadrat, a=20.0                poursina=[400]cm^2
Pravokutnik, a=10.0, b=40.0    poursina=[400]cm^2
Krug, r=40.0                   poursina=[5.026,55]cm^2
Elipsa, r1=30.0, r2=50.0       poursina=[4.712,39]cm^2
Trokut, a=30.0, b=40.0, c=50.0 poursina=[600]cm^2
Jednakostranican trokut, a=20.0 poursina=[173,21]cm^2
Kvadrat, a=20.0                poursina=[400]cm^2
Krug, r=10.0                   poursina=[314,16]cm^2
Pravokutnik, a=5.0, b=8.0      poursina=[40]cm^2
Kvadrat, a=5.0                 poursina=[25]cm^2

Citac: Ukupna poursina = [12.091,3]cm^2
```


A large, stylized green letter 'R' is positioned on the left side of the slide, partially cut off by the edge. It has a thick, rounded stroke and a white cutout in the middle.

Pitanja?